

Kur'an'ın bir kısım ayetleri müteşabihat kısmındandır; bu ne demektir, müteşabih ayetlerin özellikleri nelerdir?

Kur'an'ın bir kısım âyetleri **muhkem**, bir kısım âyetleri **müteşabihtir**.

Muhkem, manaya delaleti vazih olan; **müteşabih**, manaya delaleti kapalı olan âyetler için kullanılır. Muhkemin te'vili bilinir, mana ve tefsiri kolay anlaşılır. Müteşabihte ise, işkâl ve tereddüt vardır.

Mananın çok vecihlere ihtimali söz konusudur. **Muhkem asıl, müteşabih fer'dir**. Yani muhkem âyetler, Kur'an ağacının kökü, müteşabih ayetler ise, o ağacın dalları durumundadır.

Âl-i İmran sûresinde müteşabihat hakkında şöyle denilir:

"Sana Kitab'ı indiren O'dur. Onun bir kısmı muhkem âyetlerdir, bunlar Kitab'ın anası (esası)dır. Diğerleri ise müteşabihtir..." (Âl-i İmran, 3/7)

Bediüzzaman İşaratü'l-İ'caz isimli eserinde (mana olarak) bu konuda şunları söyler:

"Bil ki, Kur'an'ın irşadı bütün insanlardır. İnsanların ise çoğu avamdır. İrşad nazarında, azınlık çoğunluğa tabi olur. Avama yönelik bir hitaptan havas da istifade eder ve ondan hisselerini alırlar. Ama tersi olsa, avam mahrum kalır. Avamın çoğu ise alıştıkları ve hayal ettikleri şeylerden zihinlerini tecrit edemezler. Dolayısıyla mücerred hakikatleri ve sırf akla bakan şeyleri anlayamazlar.(1) Bunlara, ancak hayallerinin dürbünüyle ve hayallerinin o gerçekleri alıştıkları şeyler tarzında tasvir etmesiyle bakarlar. Lakin nazarlarının şekilde takılıp kalmaması ve hakikatlere ulaşması gerekir, yoksa muhâl bir şeye inanabilir veya cisim ve cihet gibi yanlış inançlara sapabilirler."(2)

"Ekser insanların hisleri bu merkezde olunca, belâğat metodunun gerektirdiği ve irşad yolunun lüzûmlu kıldığı şey:

- İnsanların fehimlerini nazara almak ve hislerine hürmet etmek,
- Akıllarına göre konuşmak ve fikirlerini gözetmektir. Nitekim çocukla konuşan kişi, ona anlatabilmek için kelâmında bir nev'i çocuklaşır.

"Ekser insanların durumlarının gözetildiği böyle yerlerdeki Kur'anî üslûba "tenezzülât-ı İlâhîye" denilir. Yüce Allah, böyle ifadelerle insanların akılları seviyesinde konuşmuştur. Bu tenezzül, onların zihinlerine ünsiyet vermek içindir. Bunun için Kur'an, müteşabihat sûretinde cumhurun nazarına bir dürbün vermiştir."

"Görmez misin, belîğ insanlar dakik manaları tasavvur veya parça parça manaları tasvir için çokça istiareler kullanmışlardır. Bu müteşabihat da, anlaşılması dikkat gerektiren istiarelerdendir. Çünkü o müteşabih âyetler, kapalı hakikatlerin sûretleridirler." (Nursi, *İşaratu'l-İ'caz*, s. 309-311)

Dipnotlar:

(1) **Mücerred hakikatler:** Soyut gerçekler. Mesela, ruhun mahiyeti, zamanın hakikati, Allah'ın mekândan münezzehe oluşu,.. bunlardan bazılarıdır.

(2) Bazıları Allah'ı maddi bir cisim gibi tevehhüm etmişler. Bunlara "**mücessime**" adı verilir. Cihet ise, Allah'ı maddî mekâna mahkûm görme yanlışdır. Hâlbuki Onun misli yoktur, kendi ölçülerimizle Ona bakamayız. İki boyutlu bir düzlem, söz gelimi üç boyutlu kürevî bir cismi içine alamaz, ancak iki boyutla muhatap olabilir. Mahlûk olan insanın yüce Yaratıcıyı tam idrak edebilmesi düşünülemez.